

**A.
E.
T
A
L
A
I
A**

A.E. TALAIA

**BIBLIOTECA
ARXIU**

MARÇ - ABRIL - MAIG 1983

**COMERCIAL
MARSE, S.L.**

ESPORTS

Francesc Macià, 59 - Tel. 893 43 49

VILANOVA I LA GELTRÚ

mírim

CALÇATS SENYORA
BOSES · CINTURONS
CARTERES · BITLLETES
MALETES · GUANTS
ARTICLES DE REGAL

Caputxins, 11 - Telèfon 893 21 45
VILANOVA I LA GELTRU (Barcelona)

Agrupació Excursionista Talaia

C/. Comerç, n.º 4

Tel. 893 12 57

VILANOVA I LA GELTRU

MARÇ - ABRIL - MAIG 1983

EDITORIAL

L'excursionisme és una activitat molt complexa i amb moltes facetes. Hi ha qui ho practica enfilant-se per les parets i el plaer el troba en salvar una dificultat, un altre caminant per les alçades cercant els punts més alts dels horitzons, d'altres es contentaran en reseguir camins agradables, rius engorjats, cercant paratges desconeguts o oblidats, hi ha qui s'endinsarà en les profunditats de la terra per descobrir les seves entranyes, alguns lliscaran per la neu, fins n'hi ha que amb un caire més cultural es dedicaran a l'estudi de la geografia, geologia o botànica de la contrada que visiten o hitafanejaran les restes arqueològiques de castells o esglésies per fer-se una idea de com vivien allà els avantpassats, o caminar vells camins oblidats per les modernes vies de comunicació.

Tots aquests aspectes són interessants i lloables, però creiem que el veritable excursionista és aquell que encara que dediqui la seva activitat a algun aspecte concret, nota l'immens plaer d'assolir un cim després d'un esforç i fins i tot si cal haver de fer una grimpada o escalada més serioses, però després sap apreciar les muntanyes més baixes, pot assaborir un paisatge bell i sap comprendre l'harmonia d'una vall amb una església romànica o un castell mig enrunat, com que l'estima intenta conèixer el millor possible el país que visita, respecta els seus habitants i no escapa del plaer d'esquiar o baixar a un avenc.

Fitxes d'espeleologia

LA COVA DE SANTA BÀRBARA (Sant Pere de Ribes)

Aquesta cavitat és situada en les immediacions de la creu de terme que es troba al costat de la carretera de Sitges a Ribes, en el coll que separa ambdós termes, quedant dins del de Sant Pere de Ribes. Seguint des de la creu un camí carener i decantant-se lleugerament cap al N. hi havia una clariana entre matolls on es veien les boques d'entrada. Parlem en prèterit perquè quan la visitàrem, i ja fa força anys, el lloc, com tots aquells propers a una urbanització, era un cau d'immundícia i, molt ens temem, possiblement avui dia les deixalles en dificultin la localització.

Segons els mapes geològics la cova és situada en terreny de dolomies negres del juràssic. Com hem dit la cavitat presenta tres entrades. Una és una rampa de bon accés i les altres dues són simples forats en un sostre, per altra part de poc gruix i no gaire sòlid aparentment. És una sala de forma irregular d'uns onze metres de llargada per uns dos i mig a tres metres en els llocs més amples. Havia estat utilitzada com a corral i refugi de pastors en temps no massa llunyans en que la febre del ciment semblava que no arribaria per aquests rodals. Hom tractà, amb resultats infructuosos, de fer-hi algunes cates en recerca de vestigis arqueològics. El pis de la cavitat era curull d'excrements dels antics ramats i de les modernes llaunes, paperots i plàstics.

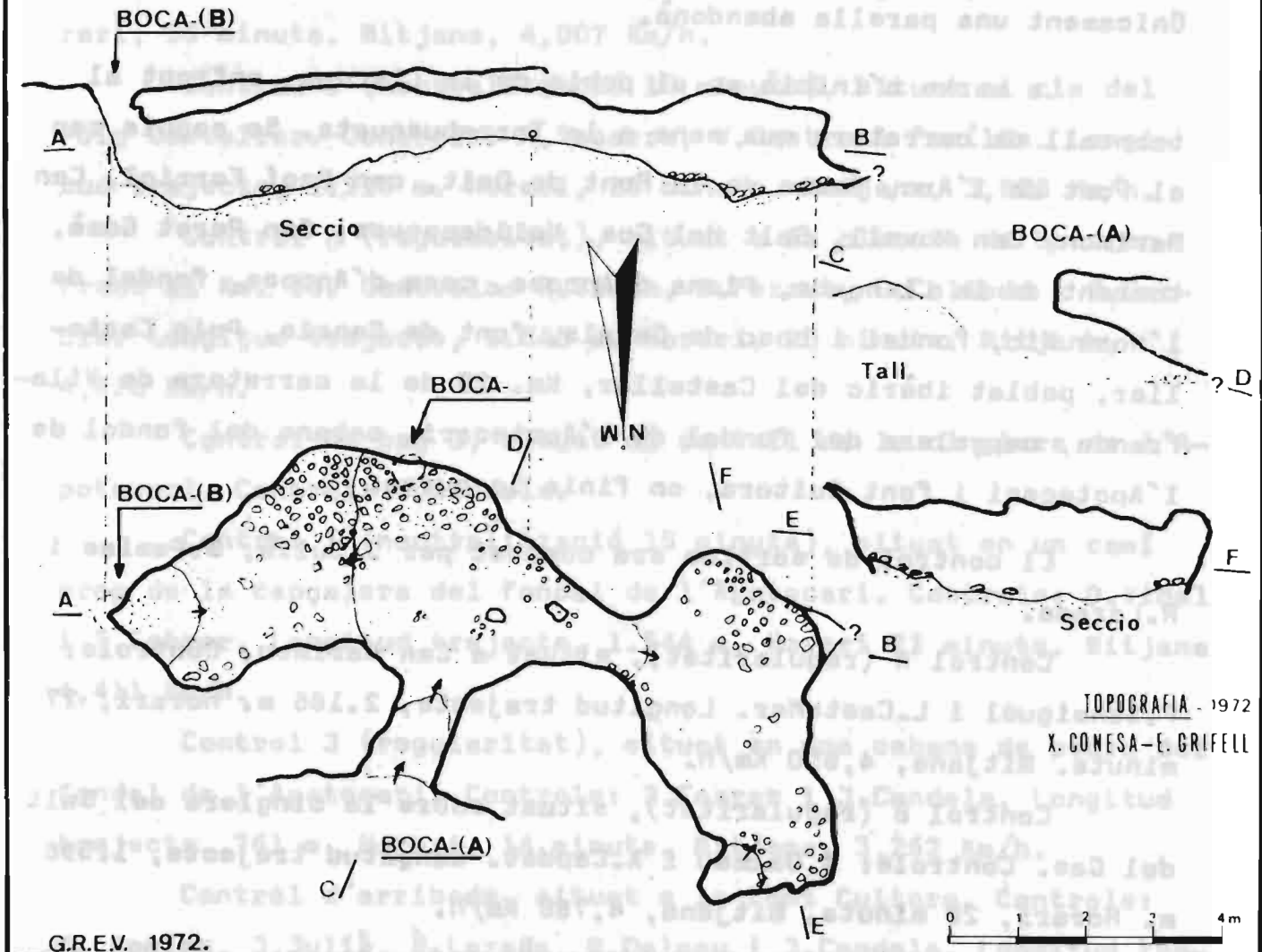
El nom de Santa Bàrbara se li dona per la proximitat d'aquesta barriada sitgetana que, a la vegada, el porta a rel de l'existència de l'antiga quadra medieval de Santa Bàrbara dels Gasons, i de la qual no queden vestigis visibles de les construccions originals. La capelleta del mateix nom és de construcció relati-

vament moderna i degué substituir-ne una de més antiga.

J. VIRELLA

COVA DE SANTA BARBARA

(SANT PERE DE RIBES)

X MARXA D'ORIENTACIÓ PER DESCRIPCIÓ

XXV MARXA SOCIAL

DADES TÈCNIQUES

El passat 13 de març se celebrà aquesta ja tradicional cursa per vint-i-cinquè any consecutiu. El dia es presentà emboirat, fet que privà la visió d'algunes panoràmiques que es presentaven al pas dels marxadors. Afortunadament, a mesura que avançà la jornada desaparegué la boira i, apart una lleugera calitja, el dia fou francament bo. Enguany la participació d'equips abastà una xifra rècord, i anotem com a detall positiu la quasi totalitat de participants que resultaren desqualificats per saltar-se algun control, i que malgrat tot, continuaren esportivament la cursa. Únicament una parella abandonà.

La marxa s'inicià en el poble de la Llacuna, enfront al trencall de carretera que mena a la Torrebusqueta. Se seguia cap al Pont de l'Arc, Bassa de la Font de Dalt, can Magí Ferriol, Can Marimon, Can Novell, Salt del Gos, Valldeserves, Can Peret Gomà, torrent de la Llançada, Plana d'Ancosa, casa d'Ancosa, fondal de l'Hort Xic, fondal i bosc de Canals, font de Canals, Puig Castellar, poblat ibèric del Castellar, Km. 25 de la carretera de Vilafraça, capçalera del fondal de l'Apotecari, cabana del fondal de l'Apotecari i font Cuitora, on finia la cursa.

El control de sortida era compost per J. Julià, M. Pàmias i R. Lozada.

Control A (regularitat), situat a Can Marimon. Controls: F. Sanmiguèl i L. Castañer. Longitud trajecte, 2.186 m. Horari, 27 minuts. Mitjana, 4,850 Km/h.

Control B (regularitat), situat sobre la cinglera del Salt del Gos. Controls: M. Dalmau i X. Capdet. Longitud trajecte, 1.596 m. Horari, 20 minuts. Mitjana, 4,788 Km/h.

Control C (neutralització 30 minuts), situat en una cruïlla de camins, prop de Can Peret Gomà. Controls: A. Usieto, M. Aragonés, i L. Montaner. Longitud trajecte, 1.968 m. Horari, 25 minuts. Mit-

jana, 4,727 Km/h.

Control D (regularitat), situat a la Plana d'Ancosa. Controls: O.Forgas, M.Serra i J.Alegret. Longitud trajecte, 1.379 m. Horari, 21 minuts. Mitjana, 3,940 Km/h.

Control de pas 1, situat entre les excavacions del monestir cistercenc d'Ancosa. Control: R.Farriol.

Control E (neutralització 15 minuts), situat en un cobert de la casa d'Ancosa. Controls: J.Forgas, M.Massó i J.M.Cabayol. Longitud trajecte, 1.546 m. Horari, 22 minuts. Mitjana, 4,217 Km/h.

Control de pas 2, situat al bosc de Canals. Control: Ll. Forgas.

Control F (regularitat), situat a la font de Canals. Controls: M.D.Lacasa i J.M.Also. Longitud del trajecte, 2.538 m. Horari, 38 minuts. Mitjana, 4,007 Km/h.

Control G (neutralització 15 minuts), situat al cim del Puig Castellar. Controls: A.Sagarra, V.Castro i família. Longitud trajecte, 1.213 m. Horari, 19 minuts. Mitjana, 3,833 Km/h.

Control H (regularitat), situat a la placeta de bosc enfront al Km. 25. Controls: R.Simón, M.Ferret, E.Collado i P.Garcia. Longitud trajecte, 1.540 m. Horari, 20 minuts. Mitjana, 4,620 Km/h.

Control de pas 3, situat al cantell de la cinglera de l'Apotecari. Control: J.Candela.

Control I (neutralització 15 minuts), situat en un camí prop de la capçalera del fondal de l'Apotecari. Controls: D.Vidal i T.Febrer. Longitud trajecte, 1.544 m. Horari 21 minuts. Mitjana 4,411 Km/h.

Control J (regularitat), situat en una cabana de pedra del fondal de l'Apotecari. Controls: J.Ferrer i J.Candela. Longitud trajecte, 761 m. Horari, 14 minuts. Mitjana, 3,262 Km/h.

Control d'arribada, situat a la font Cuitora. Controls: M. Pamiàs, J.Julià, R.Lozada, M.Dalmau i J.Candela. Longitud trajecte, 1.349 m. Horari, 19 minuts. Mitjana, 4,260 Km/h.

X MARXA D'ORIENTACIÓ PER DESCRIPCIÓ

Equip de distribució i coordinació de controls: B.Forgas, S.Butí, M.C.Barceló i V.Carbonell. Tancament de cursa: J.Torres i J.Virella.

La Longitud total de la cursa era de 17.620 metres i l'honari de marxa 4 hores i 6 minuts, totalitzant amb les neutralitzacions 5 hores i 21 minuts.

Hi hagué la novetat que es donà la classificació general al finalitzar la cursa, efectuant-se el repartiment de premis. També es lliurà una medalla commemorativa pel 25è aniversari de la implantació d'aquesta modalitat de cursa. Es lliurà per primera vegada el trofeu Julià-Castañer a l'entitat excursionista que registrà millor classificació per equips.

Com ja és costum, s'edità un mapa a tres tintes confeccionat per A.Sagarra i un opuscle amb el relat complementari, elaborat per J.Virella, portada de J.M.Also i muntatge i compaginació de la Secció de Cultura.

CLASSIFICACIÓ SOCIAL

<u>EQUIP CLAS.</u>	<u>DORSAL</u>	<u>NOMS</u>	<u>PUNTS</u>
1	94	J.Guimerà - F.Roig	11-5-3
2	112	C.Roig - M.Bernadó	11-4
3	108	S.Guimerà - C.Gonzalez	11
4	115	M.Carbonell - S.Batlle	12
5	96	M.Avilés - X.Casajus	13
6	22	J.M.Plana - M.Prats	13
7	99	J.Sivill - A.Sivill	14
8	39	P.Fernandez - A.Poch	14
9	21	M.M.Sivill - M.B.Capdet	14
10	42	J.Jorba - S.Manteca	14
11	74	V.Ferrer - M.Ferrer	14
12	105	P.Guinovart - Ll.Fuster	14
13	93	M.Vila - Albet	15
14	122	A.Guevara - ?????	15
15	33	F.Montaner - X.Montaner	15
16	81	D.Calvet - J.Font	15
17	69	C.Munts - M.D.Sanchez	15
18	27	J.Planas - E.Planas	15
19	114	Carles - Anabel	16

20	58	M. Busquets - T. Rafols	16
21	87	J. Blanes - P. Melendez	16
22	88	P. Coromines - A. Baig	16
23	65	L. Cirauqui - J. Llenas	17
24	36	R. Gatell - ?????	17
25	14	J. M. Planas - R. Muela	17
26	23	J. Bertran - S. Lagos	18
27	82	J. M. Pujades - Rodero	18
28	19	R. Also - R. Odriozola	19
29	40	M. Carnicer - ?????	19
30	113	J. Palomar - ?????	19
31	68	N. Aviles - E. Castañer	20
32	124	X. Montaner - A. Montaner	20
33	48	D. Arenas - J. Lleó	20
34	30	E. Oltra - M. C. Oltra	20
35	49	Jordi C - Sergi C.	23
36	53	S. Ballus - A. Ceron	24
37	136	M. Julià - Ll. Torner	24
38	119	J. Borrell - A. Martí	25
39	43	J. Trillas - X. Amell	25
40	37	Ll. Moreno - Marcé	33
41	64	M. Paterna - A. Ferrer	33
42	18	M. Farreras - ?????	35
43	98	R. Llenas - R. Farras	36
44	78	M. Virgili - J. Masip	37
45	110	L. Pascual - E. Montane	41
46	10	X. Martí - M. Roura	47
47	29	D. Camarós - ?????	49
48	66	M. B. Capdet - ?????	51
49	35	M. Orriols - ?????	53
50	111	S. Ferrer - M. J. Ferrando	54
51	107	R. Artigas - C. Artigas	54
52	61	R. Vilanova - Maribel	55
53	91	J. Yago - S. Pujadas	72

=====

EQUIPS DESCALIFICATS: 1 N. Martí - M. Planas
 4 I. Marin - R. Martí
 25 R. Grifell - F. Alcaraz
 128 X. Planas - C. Socías
 121 Ll. Polanco - A. Marquez

=====

CLASSIFICACIÓ GENERAL

1	J. M. Cusco - M. de la Peña	C. E. Penedès
2	J. Balelló - J. Mercader	C. N. Igualada
3	J. Pijuan - J. Cucharrera	C. E. Aliga
4	M. Ribas - M. Cuatrecasas	C. N. Igualada
5	J. Planas - F. Vila	U. E. C.
6	S. Torras - J. Milà	C. E. Penedès

Secció de Cultura

Propera sortida de "Conequem Catalunya"..- Estem a punt de començar-ne els preparatius. Hem pensat en el camí nou del congost de Mont-Rebei, en el curs de la Noguera Ribagorçana; són per tant terres de la comarca de la Noguera. La data prevista s'avisarà oportunament, si bé serà passat ja l'estiu.

2a Edició dels dossiers "Conequem Catalunya"..- Dins de poc posarem a la venda una segona edició dels dossiers que la Secció de Cultura ha elaborat amb motiu de les cinc sortides ja realitzades. Les recordem: EL COLLSACABRA(5-4-1981), EL MONTSANT(28-3-1982), LES AGULLES DE MONTSERRAT(26-9-1982), LA GARROTXA-ELS VOLCANS D'OLLOT(7-11-1982) i LA SERRA DE PIC-EN-CEL(10-4-1983). N'hem fet un tiratge de quinze exemplars. Aconsellem aquelles persones interessades que en sol·licitin la reserva amb premura, doncs preveiem que s'exahureixin de nou ràpidament.

Participació en la diada de Sant Jordi..- Molts de vosaltres ja sabeu que, aquest any, la nostra secció ha volgut participar en els actes que patrocina l'ajuntament amb motiu de la diada de Sant Jordi. Així, doncs, a la Biblioteca Víctor Balaguer portàrem a terme, en els dies 23 i 24, la projecció de l'audiovisual "El romànic al Penedès". En finir la projecció del diumenge es féu la presentació del llibre "El monestir de Sant Sebastià dels Gorgs" del qual en són autors Mn. Antoni Pladevall, Francesca Español i Joan Albert Adell. Prengué també la paraula en Jordi Vigué, com a director de l'editorial ARTESTUDI, empresa dedicada exclusivament a editar publicacions sobre l'art romànic. Fou un acte emotiu, amb la presència de molts vilanovins interessats en aquesta temàtica. Ço que hom manifestà amb l'adquisició del llibre a la sortida de l'acte. Des d'aquí regraciem la desinteressada labor d'aquestes persones que no dubtaren acompanyar-nos en una diada tan assenyalada.

23ª exposició: DEL PONT DEL DIABLE A L'ARC DE BERA. - Coincideix aquesta mostra fotogràfica itinerant amb la segona setmana del soci que organitza la junta de l'entitat. N'és l'autor Xavier Virella i Torras, conegut soci que en altre temps s'encarregà de la biblioteca de l'A.E.Talaia. Cal destacar la minuciosa i detallística cura que hi ha esmerçat per a la seva elaboració; uns vestigis romans que en el nostre Penedès poden comportar una difícil localització i encara una dubtosa interpretació. Sia com sia, ell hi ha aprofundit en l'estudi d'aquest tema i, el que té més mèrit, ho ha sabut transcriure en forma de paper fotogràfic, mostrant-nos un treball acurat que el qualifica sobradament.

Secció de Muntanya

grup de joves

6-març-1983, sortida de preparació d'una marxa.

ITINERARI: Vilanova-Talaia-Pla de les Palmeres- Casa Alta- Coll de l'Aliga-Mas de l'Artís-Vilanova.

Sortirem de Vilanova a les vuit del matí. Fins practica-ment al peu de la Talaia les coses anaren bastant bé. A partir de la urbanització que hi ha al pla de la Talaia, un gos molt eixerit, però molt cabassut ens segueix en la nostra caminada.

Dalt de la Talaia esmorzarem i ferem a la vegada el primer intent de l'operació de despistar el gos. Li varem deixar menjar, però el trobarem dalt del Pla de les Palmeres al costat nostre. Tot això durant tot el matí, fins hi tot ens ferem amics i li vam posar el nom de "Rocheport".

Al finalitzar l'excursió ens plantajarem el següent: Lligar-lo en un lloc habitat, Portar-lo a la Talaia (entitat Social o abandonar-lo al poble.

Un cop exposat el problema vam decidir lligar-lo a la porta d'una masia o xalet.

Després de varis intents el deixem lligat amb una cadena al peu d'un xalet i sortim depressa per por de fracasar.

Aquest fet és el més destacable de la sortida. Vam arribar a Vilanova a dos quarts de tres, però tots pensem en l'acompanyant que varem tenir a l'excursió, el nostre amic "Rocheport".

Operació ATLAS ~ 83

Després d'uns quants mesos de treball, un grup de muntanyencs de la nostra Entitat porta a terme la tan esperada Operació Atlas - 83.

Els nou components que formen aquesta petita Expedició són els següents: Salvador Ferrer, Mª Josepa Ferrando, Lluís Moreno, Mercé Martínez, Salvador Pujades, Enriqueta Castañer, Marçal Julié, Ramon Bertran i Josep Julié.

El dia 25 de Març a les 10 del matí, amb els cotxes més que carregats, ens decidim a recórrer els 2.000 kilòmetres que separen Vilanova de Marrakeix.

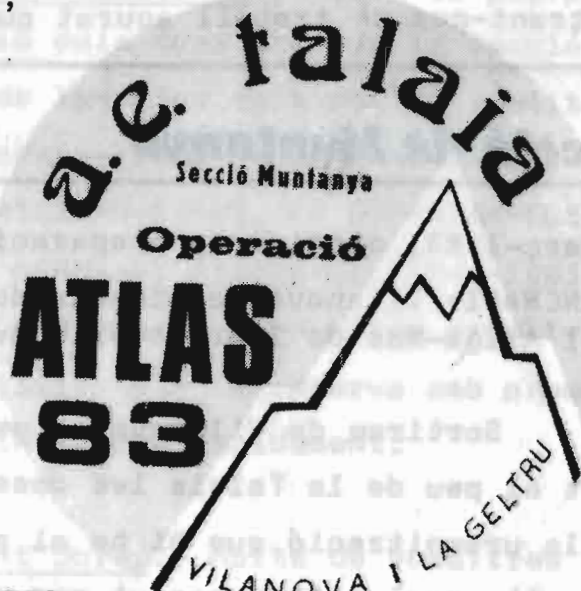
28 de Març: Arribada al poblet d'Imlil, situat a 1.714 metres d'alçada, al peu de la serralada del Gran Atlas.

29 de Març: Després de la contracta de mules portejadores per traslladar el material al campament d'alçada (3.207 m.) empenem la marxa.

Després d'una hora de caminar es desencadena una forta tempesta de neu i el termòmetre baixa considerablement.

Continuem pujant, però el fred i el torb ens endarrereixen molt. Fer fi arribem a un poblat anomenat Sidi Txalnareix, on decidim passar la nit. Els portejadors no volen continuar.

30 de Març: el dia és bo, però la temperatura és de 7º sota zero. Comencem a pujar, el paisatge és meravellós i els primers contraforts es comencen a veure.

Per fi arribem al lloc del Camp d'alçada, Instal·lem les tendes, dinem i ens preparem per passar la nit. La temperatura va baixant i durant la nit comptem entre 10 i 12 sota zero.

31 de Març: Ascensió al nostre objectiu: el Toubkal, de 4.165m. d'alçada. Emprem 10 hores entre pujar i baixar, tot ha anat bé i ens ha fet un dia magnífic.

El mateix dia aixequem el camp d'alçada i baixem cap a Imlil. Hi arribem quan gairebé és fosc, però contents perquè la nostra Operació s'ha coronat amb èxit, encara que la jornada hagi estat de catorze hores i els ànims estiguin bastant cansats.

1 d'Abril: Preparem el retorn a la nostra terra i fem una mica de turisme pels diferents pobles i capitals.

Arribem a Vilanova el dia 4 d'Abril a les 5h. de la matinada.

el nostre cos és aquí
però el nostre record i el nostre cor són allà
PERQUE ELLES SÓN ALLÀ !

OPERACIÓ ATLAS - 83

Josep Julià.-Cap d'Expedició.

Recull GARRAF

EL PARC NATURAL DEL GARRAF, UNA DE FREDA I UNA DE CALENTA

Semblava que s'havia pres una decisió ferma quant a establir definitivament el parc natural del Garraf. A primers de gener a Sitges, i posteriorment el mes de març a Vilanova, fou presentada l'exposició informativa del projecte, auspiciada per la Diputació de Barcelona i la col.laboració dels municipis directament relacionats.

La superfície del parc abraçaria una extensió d'unes 10.000 hectàrees. Es presentaven diversos mapes i fotografies on es detallava l'àrea del parc, informació sobre la fauna i flora característica d'aquest territori, i de l'estructura geològica i distribució paleontològica de la zona. Ens cridà l'atenció un mapa on figuraven totes les coves i avencs catalogats fins avui dia.

Per altra part la Generalitat patrocina, amb motiu de la festa de l'arbre, celebrada els passats dies 5 i 6 de març, la plantada de 30.000 plançons de pi al mirador del Pla de Bassa Llacuna i a la vall del Teix, ambdós indrets situats en el terme de Begues i que resultaren greument afectats per l'incendi de l'any passat. El president Pujol i la seva família prengueren part activa en aquest acte popular, barrejats amb els altres assistents que acudiren a participar en aquesta cívica manifestació.

Després d'aquests dos fets positius ens sorprèn desagradablement la notícia de que la conselleria d'indústria de la Generalitat ha pres la decisió de concedir 2.000 hectàrees del massís per a explotació minera, segons la sol.licitud presentada per l'empresa Uniland de Vallcarca. Aquesta concessió comprèn una quinta part del projectat parc del Garraf. Resulta incomprensible la desmesurada superfície hipotecada en relació amb la que fins ara ha estat explotant la companyia cimentera que s'instal.là en aquest indret a principi de segle. Semblava més aviat que se'ls havia de posar aturador per tal que no anessin envaint la zona de Campdàsens, una de les poques habitades del massís, i on les pedreres voregen perillosament el camí en

les immediacions de ca l'Amell de la Muntanya. De moment s'han interposat, per part de la Diputació i municipis afectats, els oportuns recursos i al·legacions.

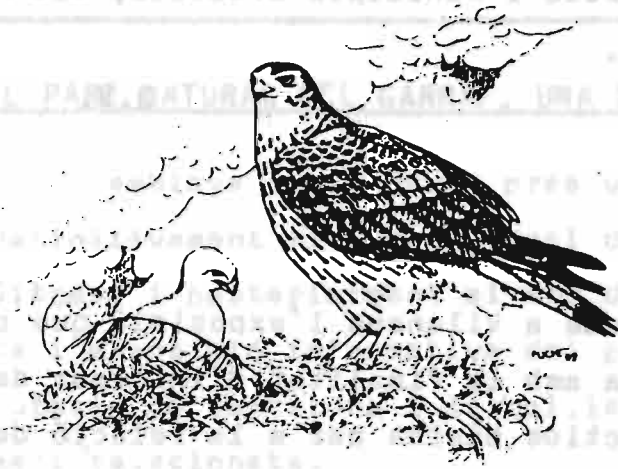
J.V.

GARRAF: AVIAT PARC NATURAL

Fa poc ha estat inaugurada a Vilanova l'exposició que organitza la Diputació de Barcelona amb la finalitat d'informar de la documentació, criteris i objectius bàsics per a la relació del Pla Especial d'Ordenació del PARC NATURAL DEL GARRAF. Aquesta exposició (tràmit anomenat "Informació Prèvia") és un primer pas en el reconeixement d'un anhel dels ciutadans de la Comarca que ve de lluny. En efecte, ja el catàleg del "Regional Planning" de la Generalitat Republicana es reconeixia el Massís de Garraf com a espai protegit. El 1976 era recollit al catàleg de Parcs Naturals de la Diputació i, un cop enllestits els estudis preliminars que ara es presenten, comença el procés de creació del Parc.

Sembla, però, que aquesta iniciativa pública anirà un pèl tard. No fa masses anys, potser vint, l'especte del Massís era encara bastant ben conservat, malgrat les contínues cremes parcials per a les pastures i la tala massiva de bosc arran de la necessitat de combustible per a la indústria de guerra dels anys 1914.

Es doncs, darrerament i, a un ritme exponencial, que han començat a proliferar tota mena d'alteracions greus del paisatge i dels ecosistemes: fòtils, barraques, urbanitzacions, pistes forestals, petits abocadors fumejant continuament, cementiris de gosssos, instal·lacions de tot tipus (antenes, repetidors de T.V., centres de la Companyia Telefònica, camps militars, etc.) que han conduït a un retrocés greu de la natura. Tanmateix, els dos perills més greus que planegen sobre el Massís són les pedreres, degradació irreversible puix que, ultra la polseguera i el soroll, determina la desaparició literal del medi i l'abocador d'escombraries tècnicament mal instal·lat i que ha comportat la contaminació de les aigües hipogees, a més de la destrucció de la vall kàrstica

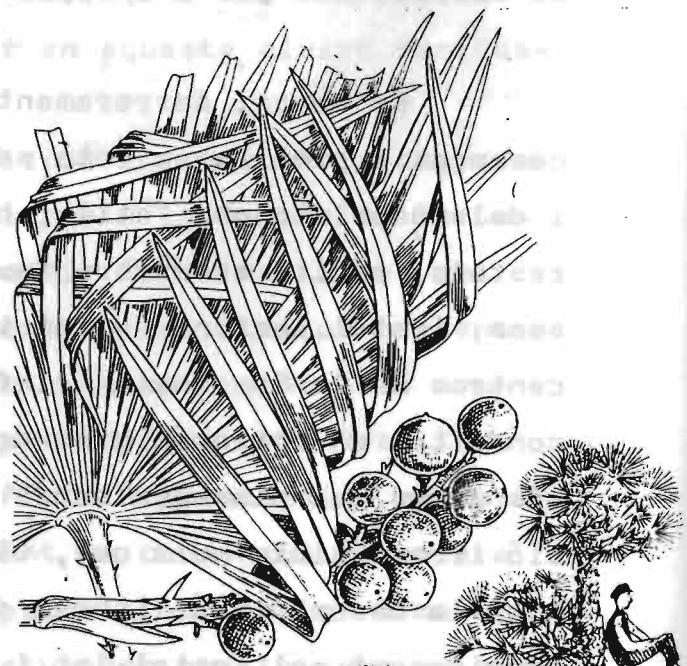
Aliga cuabarrada

Heus ací la situació, dramàtica, que és just a la cresta de l'onada. Si ara s'inicia una bona política de conservació podrem dir que hem tallat ben just. Perquè encara hi ha coses a salvaguardar per a les generacions futures al Massís de Garraf. Des de l'ocupació humana, amb masies i llo-

garrets bellíssims, construccions històriques com el Dolmen del "Barret del Rector" o el valuós Castell d'Eramprunyà, La Pleta, Jafra, etc. fins a la fauna que resta al massís: falcons, àligues cuabarrades, corbs marins, rèptils, mamífers....Des de l'abrupta geomorfologia kàrstica, rica en avencs, coves, valls, rasclers, camps de dolines, etc., fins als conreus en terrenys guanyats a pols pels nostres avantpassats al medi, tant dur.

També la vegetació puix que, malgrat el darrer incendi resten encara fragments intocats de màquia de llentiscle i margalló, autèntica raresa de penetració de la influència africana a només 15 km. de Barcelona, i encara de les zones cremades algunes no ho han estat totalment, ni els pins, les capçades d'alguns dels quals són ja a hores d'ara ben verdes.

De les alzines, coscolls, etc. surten ja brots nous de la base de les soques cremades i el sòl ha estat fixat ràpidament per gramínies, entre elles el càrritx. En tot cas, amb una prudent política de repoblacions (compta que siguin espècies autòctones: olivera, garrofer, pi blanc, alzina) en indrets de pendent menor del 25% i deixant

fulla de margalló (*Chamaerops humilis*).

a la natura refer-se al seu albir, en un temps no massa llunyà (uns 20 anys) el Massís recobriria la seva fesomia habitual o, fins i tot si la protecció és efectiva, amb el temps, podria arribar-se a reconstruir les màquies i alzinars dels quals avui ens n'han pervingut només clapes més o menys esclarissades.

Ara és el moment en què la Diputació de Barcelona pot permetre la recuperació d'aquest espai per a lleure i educació. Després d'aquesta informació prèvia, manquen encara alguns tràmits: informació pública, aprovació del Pla Especial i declaració de la zona com a Parc Natural. L'organisme provincial sembla que té previst que el Parc sigui realitat en el decurs d'aquest 1983.

Esperem-ho!!

CÈSAR BLANCHE

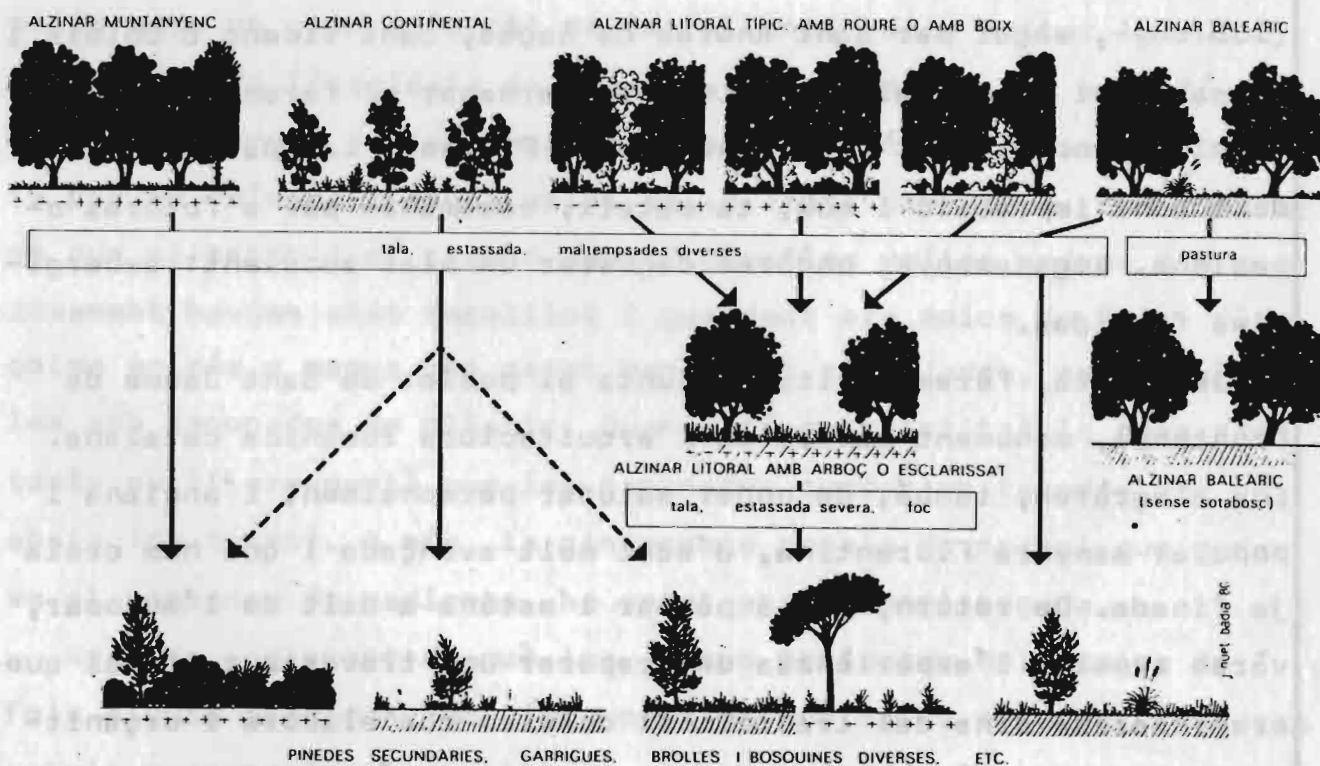

Fig. 43. DEGRADACIÓ DELS ALZINARS

Els diversos alzinars (muntanyenc, litorals, balearic, etc.) presenten vies pròpies, però a vegades interconnectades, en llurs sèries de degradació, les quals passen sempre, però, per les fases de pinedes secundàries, brolles arbrades, etc.

Secció de Cultura

Va sortida de "Coneguem Catalunya": serra de Pic-en-cel.- Es realitzà el propassat dia 10 d'abril, seguint tot l'itinerari previst. El dia ens acompanyà plenament, i a les 10 del matí partien els marxadors des de Sant Maurici la Quar per a efectuar la marxa a peu, tot seguint els senyals del GR-4; així, un cop arribats al coll de la Creu de Jovell, fèrem una marrada per atansar-nos al santuari de la Quar, encimbellat en una prominència des d'on s'albira una visió meravellosa (1070 metres d'altitud). Després traspassàrem el pla de la Quar, on hom pogué refrescar-se en una font davant de la masia de can Pou; seguidament reemprenguerem el camí vers Borredà, on el marxador, en finir la marxa, era rebut pels components de la ruta cultural i turística.

El grup de persones que decidí realitzar la ruta cultural, després de despedir els marxadors a Sant Maurici la Quar i visitar la imatge romànica de la Mare de Déu -famosa per la seva alçària (135 cm)-, seguí per Sant Andreu de Sagàs, Sant Vicenç d'Obiols i el santuari de Queralt. El dinar de germanor el fèrem a Borredà mateix, concretament a la fonda "Baix Pirineu" la qual ens causà molt bona impressió i que, tanmateix, recomanem per a futures ocasions. Nogensmenys, podèrem degustar un plat succulent: esbergí-nies farcides.

Ja dinats, fèrem visita conjunta al poblet de Sant Jaume de Frontanyà, monument capdal de l'arquitectura romànica catalana. Ens alegràrem, també, de poder saludar personalment l'anciana i popular senyora Florentina, d'edat molt avançada i que hom creia ja finada. De retorn, per a passar l'estona a dalt de l'autocar, vàrem repetir l'experiència de preparar una travessa cultural que era inserida dins del tradicional dossier que elabora l'organització. En resultà premiada Inés Fuster com a única encertant de les catorze preguntes formulades.

Nyaps arquitectònics

Ja ens agrada que siguin restaurats els antics monuments del nostre passat històric, però creiem que s'ha de tenir més que uns excel·lents coneixements de l'arquitectura actual, una bona dosi de sensibilitat artística i de respecte als elements originals, ja que contràriament pot resultar que s'aconsegueixi una construcció sòlida però que no tingui quasi res a veure amb el que havia estat anteriorment.

Amb pocs dies de diferència ens hem assabentat de dos d'aquests nyaps. Un ha estat la restauració de la capella de Santa Agnès (o de Selma), en terme d'Aiguamúrcia, i que després de molts anys d'estar en ruïna, ha estat refeta, quedant però únicament visible la dovellada portalada romànica. La resta de les parets han estat arrebossades. Quasi enyorem quan es veia sense teulada i amb un gran pi a l'interior.

L'altre cas podria ser més greu. Després de batallar durant molts anys un grup esforçat de torrellencs per a evitar la ruïna definitiva de l'església de Foix, fa alguns mesos que se'n féu càrrec el Servei de Catalogació i Conservació de Monuments. Quan fa poc se celebrà l'anyal aplec del dilluns de Pasqua, hom comprovà que el totxo i el ciment substituïen les velles pedres que curiosament havien anat recollint i guardant els Amics de Foix. Gargoles en més o menys bon estat han estat rebutjades, substituïnt-les amb canonades de plàstic. Quan algú exterioritzà la seva protesta se li argumentà que les canonades quedarien tapades per un absis !de totxo!. A més, la pintoresca escala de cargol que menava al campanar de cadireta, ha estat absurdament cegada.

Resulta indignant de què les justes protestes dels Amics de Foix siguin apagades amb l'argument de què no hi entenen. I aquest mateix raonament s'ha utilitzat per a apaivagar les objeccions dels llacunencs respecte a la capella de Sant Pere de Màger.

Joan Virella

Romànic

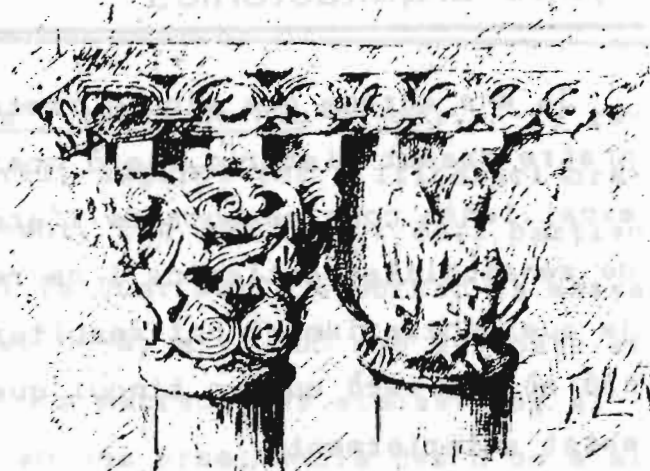
Penedesenc «III»

EL MARC ARTÍSTIC

Dins l'àmbit temporal que hem concedit al feudalisme en l'epígraf "Marc Històric", podem situar el romànic essencialment als segles XI i XII, amb possibles ampliacions cap al X i el XIII.

L'art romànic és un art aristocràtic (1). És per això que, quant a arquitectura, pràcticament només trobem construccions pròpies de l'estament privilegiat: el castell de la noblesa i l'església i/o monestir del clergat. Qualsevol altre tipus d'arquitectura civil és quasi inexistent dins l'àmbit romànic i, en tot cas, anirà apareixent amb el ressorgiment de les ciutats essencialment dins el terreny del gòtic. Totes les altres manifestacions artístiques de l'art romànic (pintura, escultura, ...) segueixen també aquestes pautes influenciades però, majorment, per l'estament religiós.

L'art romànic és, també, un art rural. Ja hem exposat en l'epígraf corresponent al "Marc Social" aquesta ruralització; en conseqüència, com que l'art havia de produir-se allà on hi havia els seus receptors, encara avui hem de sortir de la ciutat per poder veure'l tot i que, en alguns casos, o bé els nuclis de població, en expandir-se, n'han engolit alguna mostra (tal és el cas, per exemple, de Sant Pau del Camp, a Barcelona), o bé la població s'ha anat formant a redós d'una preexistent edificació romànica (com ha ocorregut, entre d'altres llocs, a Sant Pere de Riudebitlles).

Gombrich ens dóna una visió molt directa del què devia significar per a aquells homes i aquelles dones l'existència d'un castell o d'una església: "No és fàcil d'imaginar avui el què significava una església per a la gent d'aquella època. Només en alguns petits llogarrets de regions agrícoles podem entrellucar aproximadament la seva importància. L'església era sovint l'únic edifici de pedra dels encontorns, l'única estructura considerable en un entorn de diversos quilòmetres, i el seu campanar era una fita o senyal per a tots els qui s'hi acostaven des de lluny. Els diumenges i durant els cultes divins tots els habitants (...) podien congregar-s'hi, i el contrast entre l'elevat edifici, amb les seves pintures i les seves talles, i les llars primitives i humils en les quals transcorria la vida d'aquella gent, degué de ser aclaparador. Hom no pot estranyar-se de que tota la comunitat s'interessés en la construcció d'aquestes esglésies i s'enorgullís de la seva ornamentació. Fins i tot des del punt de vista econòmic la construcció d'un monestir, que exigia anys, degué de transformar tota una ciutat. Extreure de les pedreres i transportar les pedres, aixecar bastides adequades, utilitzar artesans ambulants que duïen contalles de llunyans països, tot això constituïa un veritable esdeveniment en dies tan remots".

L'art romànic és, també, art simbòlic. És a través dels símbols que l'església introdueix l'home dins l'ideari del moment, del qual ja hem parlat en l'epígraf "El marc social". Com a simbòlic, fuig de la realitat i procura de donar un contingut a cada element. Prenem com a exemple un temple. L'església, en adoptar aquest tipus d'edifici, procurà de crear un eix longitudinal que menés l'atenció de l'home situat a la nau, vers l'absis. L'absis, al seu torn, simbolitzava la fita del gènere humà: el cel.

Allà -o a la cúpula- se'ns representa l'òmega de tota la Creació: rarament trobarem representada enlloc més la figura de la divinitat (2).

O bé, fixem-nos en la pintura. Com diu S. Alcolea, en la pintura romànica no es troben "representacions ni de camps ni de muntanyes, ni de rius ni de mars", sinó que els seus personatges es mouen "en un món sense referències, sense espai ni temps concrets, perquè, a la pintura romànica ni l'interessa l'home com a ésser individualitzat i diferenciat dels altres, sinó l'home, l'home sant, pecador o símbol, com a representant de l'espècie humana".

Des del punt de vista tècnic el romànic es caracteritza, a grans trets, pel següent:

- una major preocupació per l'ús de grans masses que no per l'equilibri i just contrarrestament de les pressions. Això afecta, sobretot, a murs i voltes. Aquestes, pètries, són molt pesades i descansen sobre els murs que han de ser gruixuts, sense massa obertures (portes i finestres) ni gaire grans, i, sovint, amb algun contrafort exterior que complementi la resistència del mur. Habitualment, i en conseqüència, els espais acostumen a ser petits i foscos.

- desapareix, en general, el sentit de la proporció clàssica.

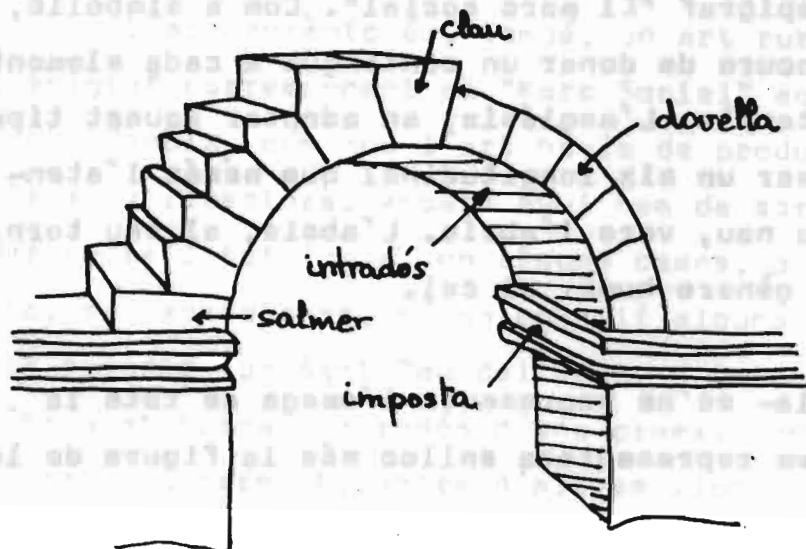
- ús de la volta, fonamentalment la de canó, encara que també, en menor quantitat i més tardanament, la d'aresta.

- l'orientació habitual de les esglésies romàniques és la

que situa l'absis a l'est.

- tipus d'arc més habitual, el de mig punt.

- plantes freqüents: les rectangulars i les de creu llatina (amb una o diverses naus i amb un o diversos absis, generalment en nombre senar). Molt més rares són les plantes circu-

lars, triangulars i de creu grega.

- és habitual que les construccions monàstiques o priorals posseeixin també un claustre.

- el material habitual, per a la construcció sol ser la pedra, sigui ben tallada (carreus) o mamposteria.

El romànic del Penedès gaudeix, evidentment, de les característiques generals que acabem d'expressar. Tot i així, però, té uns trets particulars que el diferencien del d'altres regions, no essencialment però sí en certs aspectes. Potser allò que li és més propi és la pobresa, l'austeritat. Exceptuats uns pocs exemplars, a la nostra comarca el romànic no es distingeix especialment ni per la riquesa dels materials emprats ni per la notorietat especial dels elements decoratius. És un romànic senzill, modest.

- claustres: només n'hi ha un, el de Sant Sebastià dels Gorgs. Té la contrapartida, però, de ser el claustre romànic més meridional de Catalunya.

- campanars: pràcticament tots són d'espadanya. A diferència del romànic de la Vall de Boí, pràcticament no n'hi ha de torre.

- relativament poques pintures murals. Si no anem errats només es conserven "in situ" les del Sepulcre (Olèrdola), Sant Valentí (Les Cabanyes), La Santa Creu (Calafell) i Santa Magdalena (El Pla del Penedès), i encara en un estat força deficient. Al Museu d'Art de Catalunya, a Barcelona, es conserven les de Sant Miquel de Marmellar.

- les plantes són habitualment rectangulars i d'una sola nau. Es troben petits creuers en alguns casos.

- les cobertes són de volta de canó. Molt sovint estan bastides a base del sistema d'encanyissat, tal com ho mostren les empremtes visibles.

- el nombre més freqüent d'absis és d'un. En algunes construccions n'hi ha tres, quasi sempre fent de creuer els dos laterals.

- els elements decoratius són d'abundància rara. Només en comptades edificacions assoleixen nivells realment importants (per exemple, Sant Martí Sarroca i Sant Sebastià dels Gorgs).

- els portals solen ser simples, amb alguna imposta com a tota decoració. Menys habituals són els que representen arquivoltes. Molts d'aquests portals són fets a base de dovelles molt grans i perfectament tallades (per exemple el de Santa Maria de Foix). Així és possible que es fessin -o es refessin- sota la influència del gòtic o, fins i tot (com en el cas de Sant Benet dels Espiells) els segles XVI-XVII.

- Es conserven en millor estat les construccions religioses (moltes, però, amb reformes posteriors) que no les militars.

- És habitual trobar el binomi castell-església. En els casos que això no es produeix, es pot constatar, sovint, que el castell va ésser aterrat.

- La majoria d'edificacions militars que es conserven són petites. Els castells de Gelida o Mediona, com a exemple, per la seva grandària, són excepcions.

ORIOL PONSA

(1) Veure el text de Hauser en la part literària.

(2) Cal fer esment que hom solia omplir completament l'església amb pintures murals que representaven escenes religioses. Les representacions es col·locaven, segons un estructural ordre d'importància, al llarg dels murs. La menor rellevància corresponia al cantó oposat a l'absis; la major, a l'absis o a la cúpula, que és on habitualment es pintaven les figures de Déu, Crist o la Verge.

PRESIDENT: JOSEP JULIÀ - SECRETARI: DAVID VIDAL

BUTLLETÍ: SECCIÓ DE CULTURA DE L'A.E.TALAIA

PORTADA: J.M.ALSO, "Naixement de la primavera"

Detall. Sandro Boticelli.

IMPRESSIÓ EN OFFSET: GRÀFIQUES VILASECA

